

12. Кириченко І. Анатомія нерівності [Електронний ресурс] / Ірина Кириченко // Дзеркало тижня. – 2011. – № 23 (24 червня). – Режим доступу : http://dt.ua/SOCIETY/anatomiya_nerivnosti-83365.html

13. Забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах життя українського суспільства [Електронний ресурс]. – К. : Національне агентство України з питань державної служби, 2012. – Режим доступу : www.center.gov.ua/attachments/.../ГЕНДЕР_АНАЛІЗ.doc

УДК 339.9

Іщук Ю. А., аспірант

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ

В статті розглянуто сутність та характерні риси глобальних товарних ринків. Прیدілено увагу тенденціям притаманним глобалізації ринкової системи. Виокремлено складові еволюції формування глобального ринку товарів. Досліджено систему глобального товарного ринку, його ознаки, суб'єкти, об'єкти, фактори та методи торгівлі. Висвітлені сучасні особливості глобальних ринків с/г продукції, зокрема зацентровано увагу на країнах лідерах з виробництва аграрної продукції.

Ключові слова: глобалізація, глобальний ринок, еволюція глобального товарного ринку, система глобального товарного ринку, глобальний ринок с/г продукції.

In the article the essence and characteristic features of global commodity markets are considered. Attention is paid to trends inherent in the globalization of the market system. The components of the evolution of the formation of the global commodity market are singled out. The system of the global commodity market, its signs, subjects, objects, factors and methods of trade are investigated. The modern features of global markets for agricultural products are highlighted, in particular, attention is focused on the countries leaders on the production of agricultural products.

Keywords: globalization, global market, the evolution of the global commodity market, system of the global commodity market, the global market for agricultural products.

В статье рассмотрены сущность и характерные черты глобальных товарных рынков. Уделено внимание тенденциям присущим глобализации рыночной системы. Выделены составляющие эволюции формирования глобального рынка товаров. Исследована система глобального товарного рынка, его признаки, субъекты, объекты, факторы и методы торговли. Освещены современные особенности глобальных рынков с/х продукции, в частности сакцентировано внимание на странах лидерах по производству аграрной продукции.

Ключевые слова: глобализация, глобальный рынок, эволюция глобального товарного рынка, система глобального товарного рынка, глобальный рынок с/х продукции.

Вступ. Розвиток світового ринку товарів XIX – XX ст. привів до посилення міжнародного економічного спілкування, яке крок за кроком стало виходити за межі міждержавного обміну. Зростання потужності фінансового капіталу та стрімкий розвиток продуктивних сил призвели до виникнення світового господарства. Україна також являється безпосереднім активним учасником процесу глобалізації міжнародних товарних ринків. Розуміння процесу глобалізації сприятиме ефективнішому включенню України до системи міжнародних економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми формування та функціонування глобальних міжнародних товарних ринків знайшли своє відображення в працях Доброскок Ю.Б., Іванової І.А., Іващенко М.В., Козик В.В., Можайкіної Н.В., Носач Л.Л., Проскурніної Н.В., Світличної Ю.О., Тищенко О.О., Швиданенко О.А., Шталь Т.В. та ін.

Методика досліджень. У статті використані такі методи досліджень глобальних товарних ринків як абстрактно-логічний, системний, аналізу та синтезу, а також принципи системності та розвитку.

Постановка завдання. Метою цієї статті є розгляд категорії «глобальний ринок» як економічної системи, а також визначення специфіки та напрямів функціонування сучасної ринкової системи в умовах глобалізації.

Результати досліджень. Останнім часом значно прискорились темпи створення інтегрованої економічної системи. Світове господарство на сучасному етапі формується під впливом різних явищ та процесів, що формують зміст і направленість глобалізаційних процесів економіки.

Треба визнати, що жодна дія або процес (економічний, соціальний, юридичний, політичний тощо) в нашому житті або в суспільстві чи економіці не існують відокремлено від інших, а також є об'єктом впливу багаточисельних факторів. Це ж стосується усіх процесів, що відбуваються на товарних ринках окремих країн [2].

Первісним елементом світового ринку є національний внутрішній ринок, що поєднує в собі внутрішню та зовнішню торгівлю окремої країни [2].

Еволюція ринку відбувалася послідовно розвиваючись на основі внутрішніх ринків поступово виходячи за національні межі (Рис.1).

Внутрішній ринок – це форма господарських відносин, при якій все, призначене для продажу, реалізується самим виробником всередині країни.

Національний ринок – це внутрішній ринок, частина якого орієнтована на іноземних покупців.

Міжнародний ринок – сукупність частин національних ринків, які безпосередньо пов'язані із закордонними ринками.

Глобальний ринок – сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному розподілі праці та розподілі факторів виробництва.

Рис. 1. Еволюція формування глобального товарного ринку [5]

Глобалізація товарних ринків передбачає глобалізацію як ринків готової продукції, так і сировинних ринків. Якщо казати про взаємозалежність країн в глобальній економіці, то це можна чітко простежити, скажімо, за останніми подіями на світовому ринку нафти. З появою нових засобів зв'язку, транспорту й фінансових розрахунків час і відстані стають усе менш помітними. Продукція, зроблена в одній країні, цілком сприймається в інших країнах. У цей час фірми, що працюють у глобальній галузі, змушені не тільки експортувати товари, але й прагнути стати глобальними [3].

Глобалізацією ринків називають процес об'єднання історично відокремлених і відмінних між собою національних ринків в один великий ринковий простір [4]. Смаки й уподобання споживачів різних націй починають змінюватись у напрямку певної глобальної норми і таким чином сприяють утворенню глобального ринку. [4].

Існує багато визначень глобального ринку. У табл. 1. наведено основні визначення категорії «глобальний ринок», що були розглянуті автором. Проаналізувавши наведені визначення «глобальних ринків», дану категорію можна описати, як міжнаціональний ринок, який складається з двох зустрічних потоків товарів експорту та імпорту, що виник на основі міжнародного поділу праці й інших факторів виробництва.

Таблиця 1.

Зміст «глобального ринку» у різних дослідженнях

Автор	Визначення поняття «глобальний ринок»
І.М. Писаревський, О.М. Тищенко, М.М. Покогодна, Н.Б. Петрова	Глобальний ринок — це міжнаціональний ринок, попит на якому можна задовольнити пропозицією одного базового товару, підтримуючи цей попит інструментами продажів і маркетингу [8].
В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева	Глобальний (світовий) ринок - це система обміну товарами і послугами, що виникла на основі міжнародного поділу праці й міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин [1].
Л. Л. Носач	Світовий (глобальний) ринок - це сфера міжнародного балансу попиту та пропозиції на товари, що експортуються й імпортуються різними країнами [7].
Н.В. Можайкіна	Світовий (глобальний) ринок - це сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та інших факторах виробництва [6].

Глобальний ринок у структурному плані з однієї сторони інтегрує національні, регіональні та транснаціональні ринки, а з іншої сторони інтегрує ринок товарів, послуг, інвестицій, інновацій, праці. Система глобального міжнародного товарного ринку вирізняється різноманітністю своїх підсистем, окремих елементів та суб'єктів. Основними складовими які забезпечують функціонування глобального товарного ринку є його суб'єкти, об'єкти, певні ознаки, фактори формування, та методи торгівлі (рис. 2).

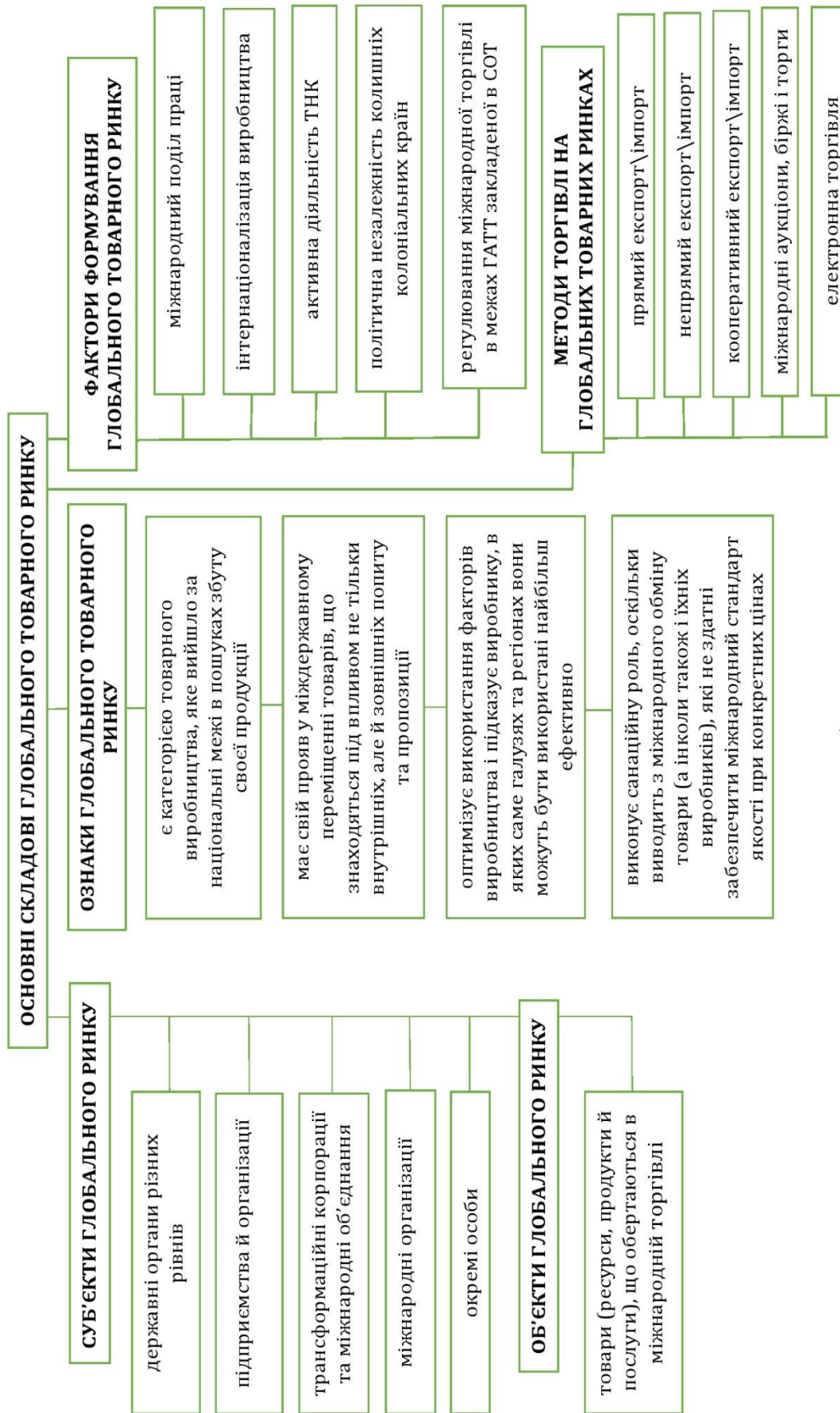

Рис. 2. Основні складові глобального товарного ринку

*розроблено автором

За останні роки на глобальному ринку сільськогосподарської продукції спостерігається суттєве зростання темпів приросту обсягів експорту та імпорту. Основним фактором розвитку ринків сільгосппродукції стає споживання в країнах, що розвиваються, оскільки саме в них спостерігається динамічне економічне зростання і збільшення населення. Можливості збільшення виробництва сільгосппродукції обмежуються наявними земельними і водними ресурсами. Попит є основною рушійною силою ринків сільськогосподарської сировини та продукції. Поряд із зростанням інтернаціоналізації господарського життя і збільшенням взаємозалежності національних економік, триває гостра конкуренція між постачальниками сільськогосподарської сировини і продовольства на міжнародні ринки. На шляху до єдиної глобальної економіки відбувається подальше відокремлення великих груп держав у три-чотири регіональних мега-ринки (європейський, північноамериканський, азіатський, латиноамериканський), які змагаються між собою за лідерство в ключових секторах економіки, в тому числі на ринку сільськогосподарської продукції.

Країнами лідерами виробництва аграрної продукції є [9]:

– Китай, з 1990-х років займає перше місце в світі по виробництву зернових (50 видів польових рослин, 80 городніх і 60 садових). Також відомий своїми рисовими плантаціями. У 2015 році Китай експортував 287 тис. тонн рису.

– Індія, лідер за кількістю поголів'я великої рогатої худоби. У 2015 році зайняла друге місце в світі по виробництву цукру — близько 14 млн. тонн в рік. У 2014 році стала найбільшим виробником молока в світі з часткою 18,5%. Щорічно країна експортує продукції на 112 млрд. доларів.

– Бразилія знаходиться на третьому місці в світі по експорту сільськогосподарської продукції. Частка у світовому експорті — 6,1%. Займає перше місце з виробництва кави та цукрової тростини. Також володіє великим поголів'ям великої рогатої худоби (208 млн. голів). За 2015 рік експорт продукції Бразилії склав 199,7 млрд. доларів.

– США значно перевершує будь-яку іншу країну за розмірами сільськогосподарського виробництва. Займає перше місце в світі з виробництва сої і третє — по збору цукрових буряків. Розвитку сільськогосподарського виробництва у США сприяють природно-ресурсні передумови, науково-технічний прогрес, а також капіталовкладення з боку уряду.

– Індонезія у 2015 році справила 32,5 млн. тон харчової олії. У 2014 році закордонні продажі індонезійської пальмової олії принесли 19 млрд доларів. Основною сільськогосподарською галуззю є землеробство. Головними культурами є рис, кокоси, кукурудза, банани. Індонезія посідає третє місце у світі за обсягом вилову риби та морепродуктів.

– Японія у 2014 році експортувала сільськогосподарської і харчової продукції близько 5,8 млрд. доларів. Зокрема, на 36,7% збільшився експорт лосося, на 33,1% — традиційних японських кондитерських виробів, на 41% — яловичини і рису.

– Туреччина перевершує всі країни щодо врожаю лісових горіхів, вишні, фініків, абрикосів, айви і гранатів. Займає друге місце по збору кавунів, огірків і нуту, третє — за збирання томатів, баклажанів, зеленого перцю, сочевиці і фісташок. Фруктів і горіхів експортується з цієї країни на 3,8 млрд доларів в рік. У 2014 році загальний експорт Туреччини досяг позначки 157,6 млрд. доларів, що є рекордним показником для цієї країни.

– Німеччина за підсумками 2014 року збільшила закордонні поставки на 6,4% і склали 1,195 трлн. євро. Близько 70% товарної продукції сільського господарства дає тваринництво (свинарство і велика рогата худоба). ВРХ складає 2/5 всієї товарної продукції сільського господарства, причому близько 1/4 припадає на молоко.

– Франція посідає перше місце в Західній Європі по виробництву зерна, молока, цукрових буряків, друге — по виробництву м'яса, картоплі і винограду. По обороту зовнішньої торгівлі 58 млрд. доларів Франція знаходиться на четвертому місці в світі.

– Україна на сьомому місці серед найбільших експортерів основних зернових культур (пшениці, кукурудзи, ячменю). Основу товарної структури українського аграрного експорту у 2015 році становили зернові культури - 16%, жири та олії - 9% і олійні культури - 4%. Експорт аграрної продукції з України в 2015 році склав 14,6 млрд дол. і перевищив імпорт на рекордні для країни за роки незалежності 11,1 млрд дол.

На сьогодні склалася ситуація, коли держави в умовах глобального ринку вимушені поступово, спочатку економічно, а потім і політично, розділяти владу з наддержавними інститутами транснаціонального капіталу та підконтрольними їм міжнародними інститутами. Протиріччя між інтересами транснаціонального і національного капіталу вирішуються шляхом втягування останнього в обслуговування ТНК у периферійних сферах світової економіки[10].

Висновки. Підсумовуючи можна зазначити, що процес глобалізації уповільнити чи зупинити не можливо, оскільки він є основою подальшого розвитку світового господарства. В сучасних умовах стан національної економіки визначається не тільки внутрішнім потенціалом, а й рівнем участі в міжнародному поділі праці. Але в свою чергу процес глобалізації міжнародних товарних ринків несе не лише нові можливості та перспективи, а також і небезпеку, особливо, для країн з перехідною економікою. Отже для ефективного функціонування глобального ринку потрібно формування глобальної економічної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедева В. К. та ін. Міжнародна економіка. Підручник./ За ред. А. О. Задої, В. М. Тарасевича – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.

2. Иванова И.А. Глобализация мировых товарных рынков и ее вызовы к современной системе международных экономических отношений/ Иванова И.А. / Культура народов Причерноморья. — 2009. — № 172. — С. 161-164. [Электронный ресурс]. –

Режим доступа: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/246292>.

3. Іващенко М.В. Наслідки глобалізації товарних ринків для національної економіки України / Іващенко М.В. /Траектория науки. - 2016. - Т. 2, № 4. - С. 2.31-2.36. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/trna_2016_2_4_7

4. Глобальна економіка: навчальний посібник /Т.В. Шталь, Ю.Б. Доброскок, О.О. Тищенко, Н.В. Проскурніна, Ю.О. Світлична – Харків: Видавництво «Форт», 2016. – 358 с.

5. Козик В.В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: Практикум / В.В.Козик, А.А.Панкова, О.Ю.Григор'єва – К.: Вікар, 2003. – 368 с.

6. Можайкіна Н. В. Конспект лекцій з курсу «Міжнародні економічні відносини» (для студентів 3 курсу денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент») / Н. В. Можайкіна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 152 с.

7. Носач Л. Л. Світовий ринок товарів та послуг: навч.-метод. посібник / Л.Л. Носач, В.О. Козуб, П.Л. Гринько. – Харків: Форт, 2014. – 295с.

8. Стратегічний менеджмент: Підручник / І.М. Писаревський, О.М.Тищенко, М.М. Поколодна, Н.Б. Петрова; ред. Аляб'єв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2009. - 287 с.

9. Food and Agriculture Organization of the United Nations [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.fao.org/economic/ess/ess-publications/ess-yearbook/en/#.WMZeyzuLTIU>

10. Швиданенко О.А. Глобалізація ринкової системи: детермінанти розвитку та регулювання / Швиданенко О.А. /Науково-практичне видання «Незалежний АУДИТОР». - 2015. - №14 (IV). - С. 46-54.

УДК 657: 339.187.6

Кафка С. М., к.е.н., доцент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ЗМІСТ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ІХ ОБЛІК У ЛІЗИНГОДАВЦЯ

У статті розглядаються економічний зміст операцій лізингу, спільні та відмінні риси лізингу і оренди, наведено власне визначення лізингу, систематизовано нормативно-правові вимоги до обліку лізингових операцій та сформовано модель обліку фінансового і оперативного лізингу у лізингодавця, надано пропозиції з удосконалення аналітичного обліку таких операцій.

Ключові слова: лізинг, лізингодавець, лізингоотримувач, фінансовий лізинг,